

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย
จังหวัดสระบุรี

Application of Sufficiency Economy Philosophy in
Local Development of Cham Phak Phaeo Subdistrict
Administrative Organization, Kaeng Khoi District,
Saraburi Province

ไพศาล ทบศรี¹ และ ชัยนันทธรรณ ขาวงาม²

Paisan Tobsri and Chainanthorn Khawngarm

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผัก
แพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากร คือ
ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัด

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

สระบุรี จาก 10 หมู่บ้าน รวม 6,165 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (Independent samples) และการทดสอบค่าเอฟ (one-way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รองลงมา คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผลและด้านคุณธรรม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความรู้
2. ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง , การพัฒนาท้องถิ่น , องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The research purposes were to study and to compare the application of Sufficiency Economy Philosophy in local development of Cham Phak Phaeo Subdistrict Administrative Organization, Kaeng Khoi District, Saraburi Province; classified by the personal factors. The

population was the 6,165 people from 10 villages in the area of; the sample group was the 376 people. The research instrument was the estimate rating scale questionnaire. The data analysis statistics were the percentage, mean, standard deviation, t-test (Independent samples) and F-test (one-way ANOVA).

The research findings were:

1. The application of Sufficiency Economy Philosophy in local development of Cham Phak Phaeo Subdistrict Administrative Organization, Kaeng Khoi District, Saraburi Province found the overall was at high level; the each aspect consideration found all aspects were at high level, the highest mean was the self-immunity aspect, followed by the moderation aspect, the reasonableness aspect, and the ethics and virtues aspect; the lowest mean was the knowledge aspect.

2. The people with different gender, education levels, and occupation had the application of Sufficiency Economy Philosophy in local development of Cham Phak Phaeo Subdistrict Administrative Organization, Kaeng Khoi District, Saraburi Province did not different.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, local development, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การพัฒนาของประเทศไทยในหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลักด้วยการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบเสรีมากขึ้นไป โดยที่โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศยังไม่พร้อมและดีพอ รวมทั้งให้ความสำคัญในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ไปเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการกระจายรายได้และการสร้างความเป็นธรรมในสังคมที่ ผ่านมาการพัฒนาประเทศเป็นการพัฒนาตามแนวทางประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้มีส่วนตั้งแต่การเสนอจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีอิทธิพลกำหนดทิศทางการพัฒนาทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมายในสังคมไทย เพราะไม่มีความพร้อมในการพัฒนาและขาดการพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสียของการพัฒนาอย่างถ่องแท้จึงส่งผลให้ประเทศไทยต้องประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงเมื่อมีเหตุการณ์หลายอย่าง ที่บ่งชี้ว่า การพัฒนาตามแนวทางตะวันตกไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจของประเทศดำเนินไปได้ อย่างราบรื่น ควรที่จะมีการแสวงหาทางออกที่จะสร้างรูปแบบเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนโดยไม่ต้องเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจที่รุนแรง แนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดก็คือ เศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมากกว่า 50 ปี โดยเริ่มตั้งแต่พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่นิสิตผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ 18 กรกฎาคม

2517 ความว่า “ การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานมั่นคงพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศ และของประชาชนให้สอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังจะเห็นได้จากที่อารยประเทศหลายประเทศ กำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้

ดังนั้น แผนนโยบายในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเราควรที่จะมองหาทางเลือกที่จะพัฒนาให้มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดหนึ่งที่จะนำพาท้องถิ่นให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันทุกพื้นที่ของประเทศได้เผชิญกับปัญหาโรคระบาดโควิด 19 ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนได้รับความเดือดร้อนทั่วไป ทั้งภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ลงทุกขณะ ซึ่งเป็นการซ้ำเติมชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกระดับ ผู้ศึกษาในฐานะเป็นคนในพื้นที่และเป็นพนักงานจ้างตามภาระงานขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี สนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาจะนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานในการศึกษา

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตในด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาตามกรอบแนวคิดของการศึกษา คือ การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน 4) เงื่อนไขด้านความรู้ 5) เงื่อนไขด้านคุณธรรม

2. ขอบเขตในด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรใช้ในการศึกษา ได้แก่ประชาชนจาก10 หมู่บ้าน มีประชากร รวมทั้งสิ้น 6,165 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 376 คน โดยวิธีการใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามานะ (Tora Yamane อ้างใน สุรพล พรหมกุล. 2554 : 77)

3. ขอบเขตในด้านพื้นที่ การศึกษาคครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน 4) เงื่อนไขด้านความรู้ 5) เงื่อนไขด้านคุณธรรม

5. ขอบเขตในยะระด้านเวลา

การเก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือน สิงหาคม 2565 ถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ข้อมูลการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

2. ผลการศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลข้าฝักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (อ้างถึงใน สถาบันบันลือธรรม, 2552 : 249-250) เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (relative self sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อนโดยไม่ต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตัวเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้าง ความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริ ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และภายหลังที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจฟองสบู่แตก ในปี พ.ศ. 2540 พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำให้พวกเราใช้เป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ ประเทศไทยรอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในทุกๆ ด้าน

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และ ความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนิน การทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความ ซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ตลอดจน ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มี ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้าน วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, คณะอนุกรรมการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียง, 2547 : 26-27)

เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้ปฏิเสธทุนนิยม และไม่ได้บอกให้เราอยู่อย่างขอมช่อ ไม่ได้ปฏิเสธความร่ำรวย ไม่ใช่การปิดประเทศเลิกค้าขาย ไม่ใช่ความเขยล้าหลัง ไม่ได้ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งใหม่ ๆ แต่เป็นแนวคิดเพื่อให้เราใช้ปัญญาปรับตัวให้เข้ากับ กระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างพอเหมาะพอดี เพื่อความก้าวหน้าที่สุด มั่นคง และยั่งยืน

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนและการบริหารจัดการ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้ เข้มแข็ง รักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ เน้นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้เรามีความแข็งแรง ให้เรารู้เท่าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

มีผู้ศึกษาและให้ความหมายในการพัฒนาไว้แตกต่างกัน ดังนี้

เซียร์ (Seers อ้างถึงใน บุญธรรม คำแพทย์, 2542 : 19) สรุปว่า การพัฒนาต้องพิจารณาว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้างกับความยากจน การว่างงาน และความไม่เป็นธรรม ดังนั้นการพัฒนาควรมีเป้าหมายที่การลดความยากจน การว่างงาน และความไม่เป็นธรรม โดยต้องมีการปรับปรุงการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือ ครอบครัวต้องมีรายได้ เพียงพอต่อการใช้จ่ายสิ่งที่จำเป็น ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง รัฐบาลมีอิสระในการตัดสินใจในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐอื่นใด

บาสเตอร์ (Baster อ้างถึงใน บุญธรรม คำแพทย์, 2542 : 19) ให้ความหมายการพัฒนาว่า เป็นแนวคิดเชิงปทัสฐาน เกี่ยวกับการปรับปรุงให้ดีขึ้น การปรับปรุงดังกล่าวรวมถึงการปรับปรุงสภาพการณ์ที่จำเป็นที่จะสนองตอบความต้องการของมนุษย์ " ทั้งนี้รวมถึงการมีรายได้ขั้นต่ำที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หรือการจัดความ ยากจน การมีงานทำ การมีโอกาสชีวิตและทรัพย์สิน และการลดความไม่เสมอภาคให้ น้อยลง นอกจากนี้การพัฒนายังรวมถึงการให้การศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถอ่าน ออกเขียนได้ การมีส่วนร่วมในการปกครอง การบริหาร และปราศจากการกดขี่ทางเพศ และมลพิษต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

กาญจนา แก้วเทพ (2538 : 14) ได้กล่าวถึงชุมชนว่า หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน มีความความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพที่คล้ายคลึง กันมีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตั้งแต่ระดับครอบครัวไปสู่ระดับเครือญาติ จนถึงระดับหมู่บ้านและผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่าและวัฒนธรรมชุมชน ศาสนาไปยังลูกหลานด้วย

จากความหมายข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าชุมชนมีความหมายมากกว่าการที่คนแต่ละคนมาอยู่ร่วมกัน แต่ได้สร้างความสัมพันธ์กันโดยมีหลักการ เงื่อนไข กติกา ซึ่งเราเรียกโดยรวมว่าระเบียบบรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกัน ชุมชนจึงมีลักษณะเป็นองค์กรทาง สังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของสมาชิก และสามารถช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้ ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนโดยมีการเรียนรู้การจัดการและการแก้ไขปัญหา ร่วมกันของชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดี ขึ้นตามลำดับ โดยจะเรียกชุมชนนี้ว่ากลุ่ม ชุมชน สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายหรืออื่น ๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนจาก 10 หมู่บ้าน จำนวน 6,165 คน คน และมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) อายุ 20 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 65 ปี 2) ที่อาศัยอยู่ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี มาไม่น้อยกว่า 10 ปี ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชากรในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จาก 10 หมู่บ้าน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 376 คน โดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent samples) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test-one way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี สรุปดังนี้

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่1. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว ในภาพรวมและรายด้าน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. ชำผักแพว		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
1.	ด้านความพอประมาณ	4.27	1.021	มาก	2
2.	ด้านความมีเหตุผล	4.23	.903	มาก	3
3.	ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	4.31	.760	มาก	1
4.	ด้านความรู้	4.14	.927	มาก	5
5.	ด้านคุณธรรม	4.23	.815	มาก	4
รวม		4.24	.400	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X}$ =4.31) รองลงมา คือด้านความพอประมาณ ($\bar{X}$ =4.27) ด้านความมีเหตุผลและด้านคุณธรรม ($\bar{X}$ =4.23) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความรู้ ($\bar{X}$ =4.14)

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษา การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ผู้ศึกษาอภิปรายผลการของศึกษา ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ไพฑูรย์ ทองสุข (2556 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ

ปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรของครูเกษตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพของครูเกษตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูเกษตร 3) เพื่อศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติการสอนวิชาเกษตร และ 4) เพื่อศึกษาปัญหาและ อุปสรรคของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติการสอนวิชาเกษตร พบว่า ครู เกษตรมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร 2) ด้านคุณธรรม ในการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร 3) ด้านความมีเหตุผล ในการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร 4) ด้านภูมิคุ้มกันที่ดี ในการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร และ 5) ด้านความพอประมาณ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร นอกจากนี้และครูเกษตรระบุปัญหาและอุปสรรคการนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติการสอนวิชาเกษตร ได้แก่ แหล่งน้ำไม่เพียงพอในบางฤดูกาล วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือทางการเกษตรสำหรับฝึกปฏิบัติเก่าและชำรุดและไม่เพียงพอแก่การใช้งาน และขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนวิชาเกษตรผลการศึกษา พบว่า รายละเอียดแต่ละด้านอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านความพอประมาณ การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ เปรมจิต ชนวงค์ และคณะ (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง โครงการการพัฒนาจิตวิทยัยการแก้ปัญหา

ความยากจนอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรตามแนวเศรษฐกิจ พอเพียง ด้วยการบูรณาการงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวม ชุมชนขาดการเรียนรู้ในการดำรงชีวิตที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปัญหาด้านโครงสร้าง พื้นฐานด้านการคมนาคม การชลประทาน ชุมชนขาดพลังการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังใน การพัฒนาสังคมโดยรวม การไม่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง

1.2 ด้านความมีเหตุผล การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ น้ำฝน ผ่องสุวรรณ (2555 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต แบ่งเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านจิตใจและสังคม 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจชีวิตประจำวัน 3) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ วิทยา จันทร์แดง (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการนำนโยบายเรื่องการนำหลัก

เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งไปสู่การปฏิบัติ 2) ศึกษากระบวนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน 3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ด้านความรู้ การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา จันทรแดง (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการนำนโยบายเรื่องการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งไปสู่การปฏิบัติ 2) ศึกษากระบวนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน 3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษา พบว่า นโยบายการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านคุณธรรม การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อนรรตน์ อนันทนาธร (2562 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่ยังคงดำเนินกิจการอยู่ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า วิสาหกิจชุมชนของตนมีนำแนวคิดปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับองค์กร โดยรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ประเด็นเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดการด้วยการมีคุณธรรม รองลงมาคือด้านการจัดการด้วยความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านจัดการด้วย ความพอประมาณ และด้านการมีความรู้

2. เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี มีดังนี้

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญเรียม ทะไกรราช (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านความรู้ ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำแนกตามเพศ ระดับชั้นปี การศึกษา คณะที่ศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านความรู้ ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงศึกษาอยู่คณะที่แตกต่างกัน มีความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

2.2 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมหญิง มิ่งขวัญ (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ตำบลโคด อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความคิดเห็นในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ตำบลโคด อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมหญิง มิ่งขวัญ (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ตำบลโคด อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความคิดเห็นในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ตำบลโคด อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1. ด้านความพอประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอ

แก่งคอย จังหวัดสระบุรี ควรมีการจัดอบรม และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการใช้ชีวิตให้กับประชาชน เช่น การปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทานเองโดยไม่ต้องไปซื้อที่ตลาด

1.2. ด้านความมีเหตุผล องค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ควรมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการรายรับรายจ่ายในครัวเรือน และการซื้อของใช้ภายในครัวเรือนมากกว่าของส่วนตัว

1.3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี องค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ควรมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องเกี่ยวกับการแนะนำบุตรหลานให้เข้าใจปัญหาในสังคมได้ดี

1.4. ด้านความรู้ องค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่โดยเฉพาะประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆให้ประชาชนได้ทราบอย่าทั่วถึง รวมถึงการให้ประชาชนนำความรู้ที่มีอยู่ไปปรับใช้กับงานหรืออาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบันให้ประสบผลสำเร็จ

1.5 ด้านคุณธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ควรจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

2.2. ควรศึกษาแนวทางในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลชำผักแพว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

2.3. ควรศึกษาทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชนในการดำรงชีวิตประจำวันโดยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. (2549). หนังสือคู่มือชีวิตพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ. เนื่องในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 60 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2549 กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ขวัญกมล ดอนขวา.(2555.) แบบจำลองการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานวิจัย.นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- บุญเรียม ทะไกรราช. (2556). ความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ไพฑูรย์ ทองสุข. (2556). การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติการสอนวิชาเกษตรของครูเกษตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วิทยา จันทรแดง. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

สมหญิง มิ่งขวัญ. (2559). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน
ของประชาชนในพื้นที่ตำบลโดด อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ.
วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
อนุรัตน์ อนันทนาธร. (2562). การจัดการความมั่นคงของวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิด
ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง. บทความ วารสารการเมือง การบริหาร และ
กฎหมาย. มหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ 11, ฉบับที่ 3 (ก.ย.-ธ.ค. 2562), หน้า
683-703.

Stake, R.E. (1967). The Countenance of Educational Evaluation in
Teachers Collage Record. Iowa: Win. c. Brown Company
Publishers.

Stufflebeam, Danial L. (1974). Education Evaluation and Decision Making.
Illinois: F.E. Peacock Publishers.

Tyler, Robert. (1960). Basic Principles of Curriculum and Instruction:
Syllabus for Education. Chicago: University of Chicago Press.

.